

ULIGHED 9. december 2015

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Jes Vilhelmsen
Senioranalytiker

Er det livsfarligt at være akademiker?

Akademikere lever meget kortere end ufaglærte. Det er i det mindste konsekvensen af en nyligt offentliggjort analyse fra CEPOS om faldende ulighed i danskernes levealder. Men CEPOS er gået helt galt i byen og har tydeligvis baseret sig på politiske holdninger fremfor fakta. Det forvrider den offentlige debat.

Kontakt

Senioranalytiker

Jes Vilhelmsen

📞 30 68 70 95

✉️ jv@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Al forskning i danskernes levealder har vist, at den sociale ulighed vokser.

Nu kommer CEPOS imidlertid i en nyligt offentliggjort analyse på baggrund af egne beregninger frem til det stikmodsatte resultat:

"Set under ét falder befolkningens ulighed i sundhed målt ved livslængde. Sundhedspolitikken bør derfor ikke tilrettelægges ud fra en forudsætning om voksende ulighed og med en forskelsbehandling, som også er retssikkerhedsmæssigt problematisk. Tilsvarende bør differentiering af pensionsalderen afvises, og den planlagte levealderindeksering tværtimod påbegyndes for alle allerede i 2025 i stedet for 2030. Det vil løse størstedelen af det såkaldte aldringsproblem for det offentlige underskud."

CEPOS baserer sin konklusion på udviklingen i den såkaldte gini-koefficient, som i denne sammenhæng er et mål for i hvor høj grad vi dør ved samme alder. Men dette siger ikke noget om f.eks. udviklingen i social ulighed i levetid, sådan som CEPOS bl.a. vælger at fortolke sine resultater. CEPOS konkluderer, at vi som samfund ikke skal gøre en ekstra indsats for at mindske uligheden i sundhed, og at vi ikke skal følge FOAs forslag om at gøre pensionsalderen mere fleksibel.

Og med den konklusion som afsæt, går CEPOS så løs på både Sundhedsstyrelsens og forskeres krystalklare budskaber om stigende social ulighed i levetid.

Udover en helt uholdbar overfortolkning af betydningen af udviklingen af gini-koefficienten for levealder begår CEPOS imidlertid nogle grundlæggende fejl i analysen, som dermed bliver helt forkert.

Tænk tanken begår således den fejl, at beregne "levealder" som gennemsnit af alder ved død blandt afdøde i et givet år. En anden fejl i analysen er en stærk undervurdering af spædbørnsdødeligheden, da langt de fleste nyfødte, der dør i deres første leveår, ikke indgår.

Anvender man CEPOS' metode med alene at beregne gennemsnittet af levealder for dem, der er døde, kan man nå frem til overraskende resultater.

CEPOS-metoden anvendt på landsdækkende registerdata om danskere mellem 30 og 91 år*, fører således til, at "levealderen" for kvinder med en akademisk uddannelse var 70,8 år i 2013, mens den var 79,3 år for ufaglærte kvinder. Altså lever ufaglærte kvinder 8,5 år længere end kvinder med en lang videregående uddannelse.

Dette helt fejlagtige resultat skyldes, at der med CEPOS-metoden ikke tages højde for aldersforskellen i de to befolkningsgrupper. Der er således en betydelig overvægt af unge kvinder i gruppen af akademikere sammenlignet med gruppen af ufaglærte, og da dødeligheden som bekendt stiger med alder, bliver "levealderen" længst i gruppen med flest ældre kvinder. Enhver – vel også i CEPOS – kan med en smule refleksion indse, at det ikke er korrekt, at ufaglærte kvinder lever adskillige år længere end kvinder med en akademisk uddannelse.

En korrekt beregning baseret på registerdata, som dækker hele den danske befolkning, viser indiskutabelt, at den sociale ulighed i middellevetid er steget de sidste 25 år.

Deler man således befolkningen op i fire lige store grupper defineret ud fra disponibel indkomst (defineret efter samme principper som Finansministeriet anvender i forbindelse med indkomstfordelingsanalyser), ses en stigende social ulighed i levetid.

Middellevetiden for de 25 % af danske mænd, som har de laveste indkomster, er steget fra 69,1 år i 1987 til 72,2 år i 2011. I samme periode steg middellevetiden for de 25 % af mændene med de højeste indkomster fra 74,6 år til 82,0 år. I 1987 var forskellen i middellevetid mellem de 25 % fattigste og de 25 % rigeste mænd således 5,5 år. I dag er forskellen vokset til 9,8 år.

Også for kvinder er forskellen i middellevetid mellem den fjerdel, som har de laveste indkomster og den fjerdedel med de højeste indkomster steget – fra 5,3 år i 1987 til 5,8 år i 2011.

Hvis befolkningen tilsvarende opdeles i fire grupper baseret på uddannelse, som giver mening for voksenbefolkningen som i almindelighed har afsluttet uddannelse, ses også en markant stigning i social ulighed i forventet restlevetid.

I perioden 1987-2011 er den forventede restlevetid ved alder 30 for den kortest uddannede fjerdedel steget med 3,3 leveår for mænd og med 2,4 leveår for kvinder. Men for den fjerdedel af befolkningen med længst uddannelse var stigningen 5,3 år for mænd og 3,7 år for kvinder.

Men CEPOS er gået helt galt i byen og har tydeligvis baseret sig på politiske holdninger fremfor fakta. CEPOS er mest kendt for økonomiske analyser og dette vildskud i analyser af levealder og fiflerier med fakta er ikke i orden. Det forvrider den offentlige debat.

Af Henrik Brønnum-Hansen, Københavns Universitet, Jes Vilhelmsen, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Dennis Kristensen, formand for FOA

Bragt i Berlingske d. 9. december 2015